

WILLY BRANDT'IN OSTPOLİTİKASI'NIN İNŞACI ANALİZİ

Şeyda GÜDEK-GÖLÇEK¹

Öz

Willy Brandt'ın Federal Almanya Cumhuriyeti'nin şansölyesi olduğu 1969-1974 yılları arasında uygulanan Ostpolitika, Uluslararası İlişkiler'de inşacı yaklaşıma iyi bir örnek oluşturmaktadır. Ostpolitika, Soğuk Savaş'ın güç, güvenlik ve rekabet temelli realist mantığına alternatif bir yaklaşım geliştirmiştir. İnşacılığın uluslararası ilişkileri anlama ve açıklamada kullandığı norm, kimlik ve yapı-yapan etkileşimi gibi temel kavram ve unsurlar, Ostpolitika teorisinde ve uygulamasında açıkça görülmektedir. Ostpolitika'nın teorik içeriğini şekillendiren barış ve uzlaşma normları ile "yakınlaşma ile değişim" ilkesi inşacılık perspektifine uyum göstermektedir. Brandt'ın Ostpolitika'sının devletlerin tehdit algulamalarını değiştirecek olan bir kimlik inşasını ve aktörlerin sosyalleşmeleri için uygun ortamın oluşturulmasını hedeflediği anlaşılmaktadır. Uygulamada ise politika yapıcı aktörlerin Ostpolitika ilke ve normlarına göre uygunluk/yerindelik mantığıyla hareket ettikleri görülmektedir. Ostpolitika çerçevesinde aktörlerin sosyal yönlerine ve değerlere vurgu yapılarak, Federal Almanya Cumhuriyeti'nin dış politika uygulamalarında ve uygulamaların hedefi olan aktörlerde değişiklikler yaşanmıştır. Doğu Bloğu devletleriyle iyi komşuluk ya da dost kimliğine dayanan ilişkilerin geliştirilmesi için ziyaretler, görüşmeler ve antlaşmalar yapılmıştır. Bununla birlikte, Ostpolitika'nın Almanya'nın birleşmesi ve yumuşama üzerindeki etkisi ise inşacılığın temel motivasyonlarından biri olan yapı-yapan etkileşiminin izlerini taşımaktadır. Ostpolitika pratiği de teorinin değer temelli hareket mantığıyla tutarlılık göstererek, inşacılığın örnek bir olay üzerinden açıklamasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler : Willy Brandt, Ostpolitika, inşacılık, norm, kimlik, barış, uzlaşma.

JEL Sınıflandırması : F50, F53, F59.

¹Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, SBUI, seydagudek@gmail.com, seydagudek@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8753-2998.

Atıf/Citation (APA 6):

Güdek-Gölçek, Ş. (2023). Willy Brandt'ın Ostpolitika'sının inşacı analizi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 708–726. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.1238297>.

THE CONSTRUCTIVIST ANALYSIS OF WILLY BRANDT'S OSTPOLITIK

Abstract

Ostpolitik, implemented between 1969 and 1974 when Willy Brandt was the chancellor of the Federal Republic of Germany, is an excellent example of the constructivist approach in International Relations. Ostpolitik developed an alternative approach to the realist logic of the Cold War based on power, security, and competition. Basic concepts and elements such as norm, identity, and the agent-structure interaction that constructivism uses to understand and explain international relations are seen in Ostpolitik's theory and practice. The norms of peace and reconciliation that shape the theoretical content of Ostpolitik and the principle of "change through rapprochement" are compatible with the constructivist perspective. It is understood that Brandt's Ostpolitik aimed to construct an identity that would change states' threat perceptions and create a suitable environment for the socialization of actors. In practice, it is seen that policy-making actors acted with the logic of appropriateness according to Ostpolitik principles and norms. By emphasizing the social aspects and values of the actors within the framework of Ostpolitik, changes were experienced in the foreign policy practices of the Federal Republic of Germany and the actors that were the target of the practices. Visits, negotiations, and agreements were made with the Eastern Bloc State to develop relations based on identities of good neighborhoods or friends. On the other hand, the effect of Ostpolitik on the unification of Germany and detente bears traces of the agent-structure interaction, which is one of the main motivations of constructivism. Ostpolitik's practice also provides an explanation of constructivism through a case study by being consistent with the theory's value-based action logic.

Keywords : Willy Brandt, Ostpolitik, norm, identity, peace, reconciliation.

JEL Classification : F50, F53, F59.

GİRİŞ

İnşacılık 1990'lı yılların başlarında, bir ideoloji savaşının ardından etnik ve dini çatışmaların artmaya başladığı bir dönemde uluslararası ilişkileri anlamının bir aracı olarak yaygınlaşmaya başlamıştır. Disiplinin pozitivist ana akım kuramlarına, postpozitivist eleştirilerin arttığı bu ortamda inşacılık çerçevesinde rasyonalist ve materyalist teoriler olarak ifade edilen neorealizm ve neoliberalizmin uluslararası ilişkileri açıklamada yararlandıkları birtakım varsayımlar eleştirilmiştir (Wendt, 1987). Verili uluslararası sistemde, devletlerin çıkar odaklı aktörler olduğu varsayımının aksine devletlerin karar alma süreçlerine birçok sosyal unsur dahil edilmiştir. Karar alma sürecine kimlik ve inanç gibi değerlerin eklenmesi, devletlerin sosyalleşen ve bu süreçten etkilenen aktörler olarak görülmesi, karar alma süreçlerinde iç ve dış ortamın etkisine vurgu yapılması gibi katkılarla inşacılık, uluslararası ilişkilerde aktörlerin sosyal yönleri üzerinde durmuştur (Wendt, 1995; Ruggie, 1998). İnşacılığın bu içeriği aynı zamanda ulusal ve uluslararası sosyal süreçlerin dinamik bir doğası olduğunu göstermiştir.

Uluslararası ilişkileri anlamaya yönelik bu yaklaşım beraberinde dış politika analizinde yeni perspektifler sunmuştur. Devletlerin karar alma süreci salt çıkar ve araçsal rasyonalite odaklı olmaktan çıkartılarak, devletlerin dış politika çıktıları, iç ve dış ortamın karşılaşması ve bir müzakere süreci olarak değerlendirilmiştir. Böylece toplumsal değer ve beklentiler ile karar alıcı pozisyonundaki aktörlerin inanç ve algılamaları gibi iç ve uluslararası sistem ve uluslararası örgütlerin etkisi gibi dış ortamın unsurları karar alma sürecinin kategorileri haline gelmiştir. Askeri ve ekonomi içerikli güç nosyonuna, normlara dayalı olarak inşa edilen kimlik bir güç bileşeni olarak eklenmiştir. Kimliğe bağlı olarak tehdit algılamalarının şekillenmesi sorunların çözümünde diplomatik ve barışçıl araçları ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla inşacılık uluslararası ilişkilerin anlaşılmasında, dış politika analizinde ve uluslararası sorunların çözümünde disipline yeni bir perspektif kazandırmıştır. İnşacılık dış politika uygulamalarının sosyal boyutlarına ve uluslararası ilişkilerde değişime ve süreçlere yönelik ilgiyi arttırmıştır.

Willy Brandt'ın 1969-1974 yılları arasında uyguladığı Ostpolitika ise inşacılık perspektifine iyi bir örnek oluşturmuştur. Ostpolitika'nın normlar üzerinden şekillendirilmesi, Soğuk Savaş kutuplaşmasında düşman kimliğini değiştirerek barışa ulaşma amacı, keskinleşmiş Almanya sorununu çözüme çatışmadan barışçıl araçlara yönelmesi inşacılığın uluslararası ilişkileri açıklama bakış açısını yansıtmaktadır. İnşacılığın rasyonalist teorileri hedef alan eleştirilerine uygun olarak, Ostpolitika çerçevesinde çıkarlar için uygun olana odaklanan araçsal rasyonalite yerine, normlara uygun davranış pratikleri geliştirme mantığından yararlanılmıştır. Ostpolitika uluslararası ve ulusal etkileri bir arada içererek yapısalcı ve bireyselci yaklaşımları aşan bir örnek olay olmuştur. Bu nedenle inşacılık, Ostpolitika'yı analiz etmede uygun bir analitik çerçeve sunarken, Ostpolitika da pratik bir örnek üzerinde inşacılığın uygulamasını incelenme fırsatını vermektedir.

Çalışmada Brandt'ın Ostpolitika'sı inşacı teorik çerçevede incelenerek, uluslararası ilişkileri anlamaya yönelik teorik bir yaklaşımın örnek bir olaya uygulanması amaçlanmıştır. Örnek olarak seçilen Ostpolitika'nın teorik alt yapısı ve pratikleri inşacılık perspektifinden analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada öncelikle inşacılığın dış politika analizine sunduğu analitik çerçeve ele alınmıştır. Böylece Ostpolitika analizinde yararlanılacak temel unsurlara dair arka plan oluşturulması amaçlanmıştır. Sonrasında ise dış politika yapımını etkileyen temel faktörler olarak iç ve dış ortamın koşul ve özellikleri incelenmiştir. Dış ortamda, uluslararası siyasette meydana gelen değişimler ve iç ortamda ise yönetici elitlerin eğilimlerini içeren tarihsel sürece yer verilmiştir. Nihayetinde, üçüncü bölümde Brandt'ın Ostpolitika'sının teorik çerçevesinin ve uygulamasının inşacılık perspektifinden incelemesi yer almıştır. Önce Ostpolitika'nın teorik analizine ve sonrasında ise sırayla Ostpolitika uygulamalarına ve uygulamaların analizine yer verilmiştir. Ostpolitika teorisinde inşacı yaklaşımın göstergeleri olarak normlar, ilkeler, politika amaç ve araçları kullanılmıştır. Ostpolitika pratiğinin analizinde ise Doğu Bloğu üyesi devletlere yapılan ziyaretler, bu devletlerle yapılan görüşmeler ve antlaşmalardan yararlanılmıştır. Sonuç kısmında ise Ostpolitika'nın Soğuk Savaş'ın yumuşamasına katkısı inşacılığın vurgusu olan yapı-yapan etkileşimi içinde değerlendirilmiştir.

I. ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE İNŞACILIK VE DIŞ POLİTİKA

İnşacılık, Uluslararası İlişkiler disiplininde 1980'li yılların sonlarında (daha çok) neorealizm ve neoliberalizme karşı başta ontolojik eleştirileri ile etkili olmaya başlamıştır (Ruggie, 1983; Wendt, 1987; Onuf, 1989). Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle, realistlerin ve liberallerin ihmal ettiği ve inşacılığın içerdiği kültürel ve sosyolojik perspektiflere alan açılmıştır. Disiplinde etkili olan epistemolojik ve yöntemsel farklılıklarına göre ayrılan farklı inşacı yaklaşımların olması nedeniyle bir çeşitlilik bulunmaktadır. Fakat bu yaklaşımların temelde sosyal inşacılıktan kaynaklanıyor olması nedeniyle birtakım metateorik ortaklıklar bulunmaktadır (Katzenstein, Keohane & Krasner, 1998: 670–675; Adler, 2013: 112–134). Sosyal inşacılığın ortak metateorik çerçevesinde gelişen inşacı uluslararası ilişkiler yaklaşımları dış politika analizlerine önemli bir analitik çerçeve kazandırmıştır. Bu çerçeve inşacılığın sosyal ontolojik yaklaşımından ve aktörlerin içinde yer aldıkları uluslararası sistemle ilişkilerini düzenleyen norm, kimlik ve yapı-yapan etkileşimi unsurlarını, uluslararası ilişkiler analizlerinin merkezine yerleştirmelerinden kaynaklanmaktadır (Adler, 2013: 121–128).

İnşacılık bireysel bir ontolojik bakış açısını reddederek varlıkları onların oluştukları sosyal çevreyle birlikte kabul eden sosyal ve bütüncül ontolojiyi benimsemiştir. Sosyal ontoloji, uluslararası ilişkiler aktörlerinin, sosyal yapıyla ve birbirleriyle ilişkisini etkileyen unsurları gündeme getirmektedir (Ruggie, 1998: 879–883). İnşacı yaklaşıma göre uluslararası politikanın yapısı, materyal unsurlardan daha ziyade sosyal unsurlara dayanmaktadır. Bu unsurlar aktörler arasında paylaşılan, üretilen ve yeniden üretilen bilgi yapılarından oluşmaktadır (Wendt, 1995: 71–73). Alexander Wendt'in uluslararası sistemin anarşik yapısı örneğinden görüldüğü gibi, uluslararası yapının özellikleri aktörlerin kolektif algılamalarından hareketle sosyal olarak inşa edilmektedir. Sosyal inşa sürecinin sonunda oluşan uluslararası yapının fikirler, kurallar, normlar ve diğer ortak anlayışlardan oluşan sosyal özellikleri, devletlerin davranış pratiklerini etkilemektedir (Wendt, 1992: 399–401).

İnşacı yaklaşımlar tarafından devletler salt çıkar odaklı değil, sosyalleştikleri uluslararası yapının normlarına göre hareket eden aktörler olarak kabul edilmektedir. Normlar, belli bir durumda ne tür davranışların kabul edilebilir olduğuna ilişkin, sosyal çevrede yaygın olarak paylaşılan inançlara dayanan kabul edilmiş standartlardan veya belli kimliklere uygun davranışlardan oluşmaktadır (Finnemore & Sikkink, 1998: 891–892). Devletler kimliklerine veya kolektif kabullere uygun normları benimseyerek, dış politika yapım ve uygulama sürecini şekillendirmektedir. Kimlikler devletlerin çıkar ve tehdit algılamalarını şekillendirmekte ve uluslararası yapının diğer aktörleriyle sosyalleşme motivasyonunu belirlemektedir (Wendt, 1995: 71–72; Boekle, Rittberger & Wagner, 2001: 107). Buna göre normlar ve kimlikler devletlerin dış politika amaç ve pratiklerini de şekillendirmektedir. Realist mantığın aksine devletler her zaman davranışlarının sonuçlarının çıkarlarına uygunluğuna göre değil, aynı zamanda kimliklerine şekil veren normlara göre hareket etmektedir. İnşacılık dış politika analizlerine çıkar odaklı sonuçculuk mantığına (*logic of consequentiality*) ek olarak, normlara uygun davranışları içeren uygunluk/yerindelik mantığını (*logic of appropriateness*) getirmiştir (March & Olsen, 1998: 949–954; Boekle, Rittberger & Wagner, 2001: 105–107).

İnşacılığın dış politika analizlerine önemli bir katkısı da karar alma sürecinde toplumsal unsurlara ve yapı-yapan etkileşimine yaptığı vurgudan kaynaklanmaktadır. Dış politika yapımında karar vericiler ulusal sınırlar içinde ve uluslararası alanda geçirdikleri sosyalleşme sürecinden ve dolayısıyla hem ulusal hem de uluslararası toplumdan etkilenmektedir. Aktörler bu toplumlardan değer temelli davranış beklentilerini öğrenmekte ve politika yapım sürecinde bu beklentileri dikkate almaktadır (Boekle, Rittberger & Wagner, 2001: 110–111). Toplumlara ek olarak, karar alıcılar politika yapım sürecinde yapısal unsurlardan da etkilenmektedir. Ancak inşacılıkta yapı-yapan etkileşimi tek yönlü değildir. Yapı-yapan ilişkisinde ne yapının ne de yapının öncüllüğü söz konusu olmamaktadır. İnşacılığın kabul ettiği yapılanma yaklaşımı (*structuration theory*) yapı ve yapan arasında karşılıklı bir etkileşim olduğunu kabul etmektedir. Yapılanma yaklaşımı bireylere odaklanan yaklaşımların aksine, gözlemlenemeyen sosyal yapıların etkisini izlemeye imkan tanımaktadır. Yapısalcı yaklaşımların aksine ise bireylerin motivasyon ve eylemselliğini dışlamamaktadır. Yapılanma yaklaşımı birinin diğerine üstün olmasını engelleyerek yapı-yapan ilişkisini diyalektik bir sentezde birleştirmektedir. Böyle toplumsal yapıların zamansal ve mekânsal yapılardan bağımsız olmaması nedeniyle, zaman ve mekan da sosyal araştırmaya dahil edilmektedir (Wendt, 1987: 356). Yapılanma yaklaşımında yapan, yapıdan etkilenerek karar alma sürecini şekillendirirken, politika pratikleri de bu yapının değişmesinde etkili olabilmektedir (Dessler, 1989: 470-473). Dolayısıyla yapı ve yapının unsurları sürekli ve verili değil, aksine değişken ve dinamiktir. Bu durum yapısal özelliklerin hızlı bir şekilde gerçekleşeceği anlamı gelmemekte; değişim ancak aktörlerin kolektif algılamalarında değişim sonucunda paylaşılan bilginin değişimi ile gerçekleşebilmektedir.

II. OSTPOLİTİKA'NIN GELİŞİMİNİ HAZIRLAYAN TARİHİ ARKA PLAN

İnşacı yaklaşımlara göre devletlerin dış politikaları, karar alıcıların hem iç hem de dış ortamdan etkilenmektedir. Sosyal aktörler olarak görülen devletler ve politika yapıcılar, ulusal ve uluslararası alanda birçok aktörle geçirdiği sosyalleşme sürecinden etkilenmektedir. Sosyalleşme süreci sonrasında ulusal ve uluslararası toplum ile yapısal unsurlardan, politika kararlarının taşınması gereken normlar ve beklentiler öğrenilmektedir. Ayrıca politika yapımının kendi sosyal ve tarihi yapılarında şekillenmesi nedeniyle arka planın incelenmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle öncelikle Ostpolitika'nın şekillendiği uluslararası ve ulusal yapının koşullarını gösteren tarihi arka plana yer verilmiştir.

II. I. Dış Ortam: Ostpolitika Uygulamasının Arkasındaki Uluslararası Konjonktür

1950'li yılların ortalarına gelindiğinde, dış ticareti açık verdiği için ABD dış yardımları azaltmak zorunda kalmıştır. Diğer taraftan, 1957'de Sovyetler Birliği'nin uzay denemelerinin başarılı sonuçlanması ile güvenlik alanında da bir zafiyetle karşılaşmıştır. ABD askeri alanda sürdürdüğü

üstünlüğünü kaybetmeye ve çevreleme politikası anlamsızlaşmaya başlamıştır. Bu nedenle Batı bloğunun Avrupalı devletleri, güvenliklerini sağlamak konusunda ABD'ye şüpheyle yaklaşırlarken, NATO'da sivrilmeye başlamışlardır. Bununla birlikte, küresel ilişkilere dair her şeyin iki kutup etrafında çevrenmesi ve iki süper gücün öncelikleri, Avrupa devletlerinin mevcut yapıya karşı rahatsızlığı arttırmıştır. Böyle bir ortamda yaşanan Berlin Duvarı ve Küba Misilleme Krizleri de Avrupa'nın rahatsızlığını daha fazla derinleştirerek yumuşama yönünde adım atmalarını sağlamıştır. Bu iki kriz, Avrupa'nın zayıflığını ve kıtanın geleceğini belirlemede iki blok liderinin kararlarının ağırlığını açığa çıkarmıştır. Avrupa devletlerinin, bu yönde ortak bir dış politika pratiği henüz olmasa da birlik sağladıkları konu, Doğu-Batı ilişkilerinin revize edilmesi ve daha iyi bir iş birliğinin geliştirilmesi gerektiğini düşünmeleri olmuştur (Mastny, 2010: 327–329).

Her iki bloktan da devletler, blok liderlerinin katı politikalarını delen politikalar geliştirmeye başlamışlardır. Örneğin, Doğu bloğunda, 1956'da Sovyet destekli Stalinist hükümete karşı başlayan Macar halk hareketi kısa sürede bir ayaklanmaya dönüşmüş ve tüm kanlı sonuçlarına rağmen Macaristan, Varşova Paktı'ndan ayrılma kararını açıklamıştır. SSCB'nin bu dönemde Stalinizme alternatif yaklaşımları kabul etmemesine rağmen, Arnavutluk'ta Enver Hoca, Mao Zedong'un modelinden esinlenerek kültürel bir devrim başlatmıştır. Romanya'da ise 1965'lerden sonra Nicolae Ceauşescu [*Nikolay Çavuşesku*] (ve öncesinde George Gheorghiu-Dej) bağımsız bir dış politikayı ülke içinde şiddet ile kombine ederek otoriter bir rejim kurmuştur. Sovyetler ile ekonomik entegrasyona, ülke içerisinde sağladığı popülerite ile direnç göstermiş ve 1967'de Federal Almanya Cumhuriyeti'ni (FAC) tanımıştır. SSCB'nin ekonomik birlik için kurduğu COMECON, amacının aksine Doğu bloğu devletlerinin daha fazla yardım alabilmek için birbirleri ile rekabet etmelerine neden olmuştur (Hanhimäki, 2010: 205–207). Nihayetinde SSCB'ye ekonomik bağımlılığın kırılma isteği doğmuş ve bu devletler Batı ile daha fazla ticari ilişkiler geliştirmeye istekli olmuşlardır. SSCB'nin ekonomik olarak yetemediği alanlarda, sorumluluklarının ve yetkilerinin bir kısmını uydu devletler ile paylaşmaya başlaması, bu devletlerin Batı bloğu devletleri ile ticari ilişkiler kurmalarını hızlandırmıştır.

Bu tarihlerde Doğu Bloğu'nda yaşanan çatlaklara benzer gerilimler, Batı Bloğu'nda da yaşanmıştır. İngiltere, 1964'te SSCB ile beş yıllık bir kredi anlaşması imzalamış ve Doğu Bloğu devletleri ile ticari ilişkilerini arttırmıştır. 1965'te Fransa bir dizi ticaret ve teknoloji alışverişi için müzakerelere girişmiş ve bir yıl sonra De Gaulle Moskova'yı ziyaret etmiştir. Bununla birlikte, De Gaulle 1966'da NATO askeri kanadından ayrılacağını açıklamış ve 1967'de NATO'nun Paris'teki Genel Merkezi ve askeri karargahları boşaltılmıştır. İngiltere'nin imzaladığına benzer bir anlaşmayı İtalya da imzalamıştır. 1967 yılının başlarında Sovyet Başkan Nikolai Podgorny, Roma'yı ziyaret etmiştir (Hanhimäki, 2010: 208–209). Batılı Avrupa devletlerinin, Doğu Bloğu devletleri ile ilişkilerinde genel bir yumuşama eğilimi oluşmaya başlamıştır. Avrupa devletlerinin yumuşama isteği NATO'ya yansımış ve 1967 yılında kabul edilen Harmel Raporu, yumuşamanın çıkarlarına uygun olduğu motivasyonundan hareket eden Avrupa devletlerinin isteklerini göstermiştir. Bu rapor ile Doğu-Batı ilişkilerinde gerginliğin azaltılmasına ve Avrupa'yı ikiye bölen Soğuk Savaş'ın sorunlarının çözülmesine ilişkin NATO ve Varşova Paktı üyelerinin iletişimini sağlayacak olan çalışmalar yapılması önerilmiştir (Bozo, 2010: 173–175). Genel anlamda, Demir Perde'nin batısında yer alan Avrupa devletlerinin diğer blok devletlerine karşı yaklaşımlarında olumlu bir değişiklik oluşmuş ve bu devletler SSCB ile ilişkilerini düzeltmeye başlamışlardır. Bu süreç bloklar arasında diyalog geliştirilmesine yardımcı olarak yumuşama döneminin önünü açmıştır.

Demir Perde'nin katı haliyle kalmasına rağmen, hali hazırda küçük çatlaklar oluşmaya başlamıştır. Bu süreçte hem kendi ulusal çıkarların öncelleyen hem de kıtanın bütününde politik ve ekonomik entegrasyonları destekleyen aktörler süreci hızlandırmıştır. Bu aktörlerden biri olan Willy Brandt tarafından uygulanan Ostpolitika yaklaşımını da bu eğilimin bir uzantısı olarak görmek mümkündür (Schulzinger, 2010: 375). SSCB'nin Avrupa'daki statükoyu kabul ettirebileceği bir zirve oluşturmak amacı ile Batı Berlin'i bir araç olarak kullanması sonucunda patlak veren Berlin Duvarı Krizi ise Almanya'nın dış politika değişiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur (Hanhimäki, 2010: 203). Bunun sonucunda 1961 yılında Doğu ve Batı Berlin sınırına örülecek duvarın çalışmalarına başlanmış, geçişler yasaklanmış ve giriş-çıkış kapılarının sayısı azaltılmıştır. Batı Bloğu devletleri

duvarı protesto etmiş ve ABD, Batı Berlin'e yeni bir savaş birliği göndermiştir. ABD ve SSCB birliklerinin Berlin sınırında karşı karşıya gelmiş olmalarına rağmen, Batılı devletlerin dezavantajlı konumu bir hareketi önlemiştir. Çünkü Avrupa konvansiyonel silah açısından SSCB gerisinde kalmıştır ve olası bir ambargoda Batı Berlin'in 1948 krizinde olduğu gibi havadan beslenmesi mümkün görülmemiştir. Üstelik duvarın inşası, SSCB'nin diğer devletlerden gelen tüm tepkilere karşın askeri girişimlerde bulunacağı izlenimini vermiştir (Hoffman, 2007: 27–42; Pedlow, t.y.). Dolayısıyla olumsuz koşulların bütünü, Batılı devletleri, SSCB ile masaya oturmanın gerekliliğine ikna etmeye başlamıştır.

Berlin Duvarı'nın neden olduğu ayırım Alman toplumu için ulusal bir trajedi haline gelmiştir. Özeldede ABD ve genelde Batılı devletlerin bu tepkisizliği FAC'de kırılmanın temelini atan unsur olmuştur (Schwarz, 2010: 151–152). 1961'de Willy Brandt, John F. Kennedy'e gönderdiği mektupta Batılı devletlerin bu savunmacı ve pasif tutumlarının hem müttefiklere olan güveni sarsacağına hem de Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin (DAC) özgüvenini arttıracığına işaret etmiştir. Brandt sözlerden ve savunmacı anlayıştan daha ziyade siyasi bir eylemin gerekliliğini belirtmiştir. Kennedy ve Brandt arasında gerçekleşen yazışma ve görüşme sürecinde Brandt örülen duvarın insani, ulusal, yasal ve ahlaki önemini açıklamaya çalışmış ve Batı protestolarının gecikmesine yönelik eleştirilerini sürdürmüştür. Ancak Kennedy'den ne ABD'nin ne Batılı müttefiklerin bu noktada bir savaşa girmeyecekleri yönündeki açık cevabını almıştır. Kennedy, Brandt'ın aksine duvarın müttefiklerin zayıflığını ya da DAC'nin gücünü göstermediğinin, aksine SSCB'nin ve DAC'nin kendi başarısızlıklarını teyit edeceğinin üzerinde durmuştur (Hoffman, 2007: 32–35). Algılamadaki farklılık, FAC'nin, DAC'ye karşı yürüttüğü politikada bir değişikliğe gitme sürecini hızlandırmış ve böyle Ostpolitika'nın yolu açılmıştır.

Ostpolitika'nın uygulanabilmesi için uygun ortam ise için Soğuk Savaş'ta yaşanan yumuşama ile sağlanmıştır. FAC'nin, Batı ve NATO bağlantılarını tehdit eden bir birleşme formülü ABD tarafından kabul edilmezken, SSCB de DAC'nin Varşova Paktı'ndaki katkısını kaybetmeye isteksizdir (National Defense University, 1976: 3). Brandt'ın Ostpolitika'sı ABD'nin, SSCB ve Çin ile yumuşamaya yönelik ilgisiyle örtüşmüştür (Rother & Larres, 2019: 7). Yumuşama dönemiyle birlikte blok liderleri ve üyeleri arasındaki iletişimin artması, Brandt'a politikasını uygulayabileceği esnekliği kazandırmıştır. Öyle ki, Kennedy'nin süper güçler arasında yeni bir yumuşama aşamasını önerdiği barış stratejisinden bir ay sonra Brandt ve (Ostpolitika'nın geliştirilmesinde önemli bir etkisi olan yakın danışmanı) Egon Bahr ile Ostpolitika'nın temellerini sunmuştur (Kleuters, 2009: 530). ABD'nin yumuşama adımıyla uyumlu olmasına rağmen Ostpolitika ilk aşamada ABD tarafından şüpheyle karşılanmıştır (Hanhimäki, 2007). Ancak Brandt'ın kararlığı, konjonktürel koşullardan yararlanarak ve Blok liderlerini dengeleyerek Ostpolitika'nın uygulamasını sağlamıştır.

II. II. İç Ortam: FAC'nin İç Dinamikleri

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Almanyan'ın geleceği için belirlenen dört yıllık denetim sürecinin sonun DAC ve FAC olmak üzere iki Alman devleti ortaya çıkmıştır. Blok liderleri için önemli olması nedeniyle güçlü, aynı zamanda Soğuk Savaş'ın en derin hissedildiği yer olduğu için zayıf olan iki devletin dış politikaları bu gerilim arasında şekillenmiştir (Gaddis, 2005: 135). İlk FAC yönetimi Konrad Adenauer iktidarı 1949-1963 yıllarını kapsayacak olan dönemde gerçekleşmiştir. Adenauer dönemi dış politika yaklaşımı Batı önceliği ve Batıya entegrasyon ile karakterize olmuştur. Batılı müttefikler tarafından kısıtlı bir egemenlikle kurulmuş olması nedeniyle, müttefiklerin güvenini kazanmak dış politika hedeflerinin hem amacı hem de aracı olarak görülmüştür. Adenauer Almanya'nın birleşmesinde SSCB'nin öneminin farkında olmasına rağmen, nihayetinde Batının üstünlüğünün Almanya konusunda müzakere sürecinde belirleyici olacağı düşüncesinden hareket etmiştir (National Defense University, 1976: 2). Bu dönemde öncelikle ABD olmak üzere Batılı müttefiklerle siyasi ve ekonomik anlamda tam entegrasyon ve bu sayede tam egemenliğin elde edilmesi amaçlanmıştır. Kore Savaşı'ndan sonra jeopolitik öneminin artmasıyla, 1955 yılında tam egemenliğine kavuşan FAC'nin, bundan sonra SSCB ve Doğu Bloğu ülkeleriyle diplomatik ilişkiler kurmasının önü açılmıştır (Karadağ, 2015: 36–39).

Adenauer yönetimi Almanya'nın birleşmesi konusundaki stratejisini ise Hallstein Doktrini olarak isimlendirilen yaklaşıma dayandırmıştır. Walter Hallstein tarafından ortaya atılan ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uygulanmaya başlayan Hallstein Doktrini tek temsil argümanına dayandırılmıştır. Bu doktrine göre DAC'nin diğer devletler tarafından tanınması Almanya'nın birleşmesine engel olarak görülmüş ve bu devletlere yaptırım uygulanması kabul edilmiştir. Doktrin DAC'yi tanıyan üçüncü devletlere, DAC ile olan ilişkisinin niteliğine ve düzeyine göre değişen derecelerde ekonomik ve diplomatik yaptırımların uygulanmasını içermiştir (National Defense University, 1976: 2). DAC'yi tanıyan Yugoslavya ve Küba ile diplomatik ilişkilerin kesilmesinden de görüldüğü gibi doktrin dış politika pratikleriyle uygulama bulmuştur (Brandt, 1992: 147). Hallstein Doktrini çerçevesinde Doğu ile ilişkiler ikinci plana atılmış ve 1955'te SSCB ile diplomatik ilişkilerin kurulması dışında anlamlı bir gelişme yaşanmamıştır.

Bu dönemde, SSCB'nin önceliğinin DAC'nin güçlendirilmesi ve Doğu Bloğuna entegrasyonu olması da FAC'nin Doğu ile ilişkilerinin sınırlı olmasında etkili olmuştur. Blok liderlerinin iki Alman devletinin kendi bloklarına entegrasyonu için mücadele etmeleri, Almanya'nın birleşmesi konusunda uzlaşmayı zorlaştırmış ve birleşme konusunu Soğuk Savaş'ın gerilim alanlarından biri haline getirmiştir. Yapılan görüşmelerde, iki tarafın birleşme formülündeki ayrılıklar ve tarafların uzlaşma yönünde adım atmamaları 1954 yılında yapılan Berlin Konferansı'nda ve tarafların hazırlık görüşmelerinde bir kez daha görülmüştür. Konferansta birleşmesi konusundaki öneriler sonuçsuz kalırken bunda sonra Almanya'yı birleştirme konusu SSCB'nin gündeminden düşmeye başlamıştır (Hoffman, 2007: 43–60). Böyle bir konjonktür FAC'nin dış politikadaki hareket alanını daraltmış ve Doğu ile ilişkilerini sınırlandırmıştır.

FAC'nin ikinci şansölyesi Ludwig Erhard'ın 1963 yılında iktidara gelmesi ve Berlin Duvar Krizi'nin de etkisiyle Doğu politikalarında değişiklik isteği başlamıştır. 1966 yılında sonlanacak olan Erhard döneminde, SSCB ve DAC dışındaki Doğu Bloğu ülkeleriyle ilişkilerin geliştirilmesi istense de Soğuk Savaş'ın kısıtları içinde başarılı olunamamıştır. 1966 yılında Kurt Georg Kiesinger'in şansölye olması ve Willy Brandt'ın şansölye yardımcı olmasıyla FAC'nin Doğu politikasında hareketlilik başlamıştır. Brandt'ın Ostpolitika çerçevesindeki fikirler ve önerileri Kiesinger döneminde etkili olmaya başlamıştır (Brandt, 1978: 166). Bu dönemde Hallstein Doktrini'nin kısıtlamaları aşılmaya çalışılmış ve yumuşama söylemi dış politikanın gündem maddeleri arasına girmeye başlamıştır. Hallstein Doktrini, "Doğum Hatası Teorisi" (*Congenital Defect Theory*) olarak ifade edilen bir yaklaşımla esnetilmeye çalışılmıştır. Bu teoriye göre DAC'yi tanıyan devletler, Soğuk Savaş koşullarında, politik tercihleri olduğu için değil, "doğumları" SSCB'ye bağlı oldukları için tanımak zorunda kalmışlardır. DAC'yi tanıyan üçüncü devletlerle diplomatik ilişkilerin kesilmesine neden olan doktrini aşmak için ekonomik işbirliğinden yararlanılmıştır (Hoffman, 2007: 132-134). Resmi diplomatik ilişkilerin kurulması yerine, ticaret misyonları açılmıştır. Böylece Polonya, Romanya, Macaristan, Bulgaristan ve Çekoslovakya ile ticaret anlaşmaları yapılmış ve ticaret misyonları aracılığıyla diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi yönünde çalışılmıştır (Van der Harst, 2007: 131; Kleuters, 2009: 529; Mock, 2019: 92).

Kiesinger döneminde canlanmaya başlayan Doğu politikaları söylemsel düzeye de yansımaya başlamıştır. Hükümetin Doğu politikasına yönelmesi yaptıkları açıklamalarda yer almaya başlamış ve Hallstein Doktrini'nin katı çerçevesi yerine yumuşama söylemi yer almaya başlamıştır. Yumuşama söyleminin Almanya'nın birleşmesinde de önemli bir unsur olduğuna dikkat çekilmesi FAC'nin birleşme formülündeki değişimin sinyallerini vermiştir. FAC'nin işbirliğine açık olduğu alanlar vurgulanmış ve başta SSCB, Polonya ve Çekoslovakya olmak üzere Doğu Bloğu üyeleriyle ilişkilerin geliştirmek istendiği görülmüştür (Hanhimäki, 2007: 160–166). FAC'nin Doğu politikasındaki teorik dönüşüm ve kararlı dış politika pratikler için Brandt'ın şansölye olmasını beklemek gerekmiştir. Brandt'ın şansölye olduğu dönemde iç dinamikler de Ostpolitika'nın uygulanması için uygun bir ortam sunmuştur.

Brandt, Weimar Cumhuriyetinden sonraki dönemin ilk sosyalist şansölyesi olarak seçilmiştir. Brandt'ın seçimi, Almanya'nın savaş öncesindeki geçmişi ile sürekliliğinin ve normale dönüşün altını çizmiştir. Demokratik istikrara ek olarak, ekonominin yeniden inşa edilmesi FAC'nin prestijinin restore edilmesini sağlamıştır (National Defense University, 1976: 3). Diğer taraftan, FAC'nin kurulduğu

dönemden itibaren iktidarda belirleyici olan Hristiyan Demokratlar Birliği'nin hükümet politikalarında Soğuk Savaş'ın daha geleneksel karar alım modeline yakın olması, Brandt'ın Ostpolitika'sı önünde zorlayıcı bir faktör olmuştur. Hristiyan Demokratlar Birliği ile Brandt'ın bağlı olduğu Alman Sosyal Demokrat Partisi arasındaki siyasi mücadele Ostpolitika'nın uygulamasını yönlendiren önemli bir iç dinamik olmuştur (Kleuters, 2009). Hristiyan Demokrat Birliği, Brandt'a yönelik güven oyu talebi ve Ostpolitika çerçevesinde yapılan antlaşmaların onaylanması örneklerinde olduğu gibi, şansölye olduktan sonra da Brandt'ın politikalarının uygulanmasında etkili bir muhalif güç olmaya devam etmiştir (Binder, 1975: 297–299).

Brandt 1950 ve 1960'lı yıllar boyunca partisi çerçevesinde yürütülen faaliyetlerde Berlin'de görev almış ve Batı Berlin'de belediye başkanlığı görevini sürdürmüştür. Şehrin bölünmesinin ve Soğuk Savaş'ın neden olduğu gerilimi doğrudan gözlemleyen Brandt'ın politika önceliklerinde bu deneyimlerinin etkisi görülmüştür. Brandt, Doğu-Batı ilişkilerinde bir değişim olmaksızın Almanya sorununa çözüm bulunamayacağını görmüştür. Bu çerçeve Brandt, iktidarı boyunca uygulayacağı Ostpolitik yaklaşımını geliştirmiştir. Bu nedenle Ostpolitika çerçevesinde Brandt'ın dış politika öncelikleri arasında yumuşama, silahsızlanma ve Doğu devletleri ile ilişkilerin geliştirilmesi konuları yer almıştır (Wilkens, 2007: 68). Doğu Bloğu devletler ile ilişkilerin geliştirilmesi ve normalleştirilmesi ise öncelikle gündem maddelerini oluşturmuştur.

III. OSTPOLİTİKA'NIN İNŞACI ANALİZİ

Ostpolitika'nın inşacı analizi, teorisi ve pratiği üzerinden ikiye ayrılarak yapılmıştır. Ostpolitika'nın teorisi FAC'nin doğu politikasının temel değer ve motivasyonlarını, araçlarını ve hedef aktörlere yaklaşımı içermektedir. Ostpolitika pratiği ise teorinin uygulanmasıyla ortaya çıkan somut sonuçları kapsamaktadır. Öncelikle Ostpolitika'nın inşacılıkla uyumlu olan değer temelli teorik çerçevesine yer verilmiştir. Bu başlığı sırayla Ostpolitika uygulamasının çıktıkları ve bu sürecin inşacı analizi takip etmiştir. Ostpolitika uygulamasının inşacı analizi, Ostpolitika'nın teorik çerçevesiyle uyumlu olarak incelenmiş ve böylece teori-pratik arasındaki tutarlılık da değerlendirilmiştir.

III. I. Ostpolitika'nın Teorik Çerçevesinin İnşacı Analizi

Hallstein Doktrini'ne karşı bir bakış açısı sunan Ostpolitika, özelde DAC genelde tüm Doğu Bloğu ile ilişkiler geliştirilmesinin gerekliliğine ve bu devletler ile karşılıklı olarak üretilmiş olan düşman algılamalarının kırılmasına dayanmıştır. Brandt, bu politikayı barışı sağlamanın tek imkanı olarak, farklı ya da çelişen politik sistemlere sahip ülkeler arasındaki ilişkinin iyileştirilmesi amacıyla geliştirdiklerini belirtmiştir (Brandt, 1978: 366). Doğu Avrupa devletleriyle ilişkilerde herhangi bir ilerlemenin SSCB ön koşuluna bağlı olduğunun farkında olunarak önce blok lideriyle diyalog kurulmasına odaklanılmıştır (Marshall, 1997: 67-68). Soğuk Savaş'ın geleneksel düşünme mantığının dışında bir yaklaşımı benimseyen Brandt'ın Ostpolitika'sı öncelikle kimlik algılamalarında değişimi hedeflemektedir (Brandt, 1978: 333). Bu değişimin sonucu olarak aktörler arası iletişim artacak ve uzun vadede Almanya'nın birleşmesi mümkün olacaktır.

Brandt, Ostpolitika'yı barış ve uzlaşmadan oluşan iki temel norm üzerine inşa etmiştir. Adenauer döneminde özelde Fransa ve genelde Batı için önemli olan bu iki norm, Ostpolitika ile özelde SSCB ve genelde Doğu Bloğu ülkeleri olmak üzere Doğuya doğru genişletilmiştir (Kleuters, 2009: 523; Ludlow, 2010: 184). İnşacı bakış açısıyla bu iki norm üzerinden Doğuya yönelik düşman kimliğinin değiştirilmesi istendiği görülmektedir. Soğuk Savaş'ın birer normu haline gelen kutuplaşmanın ve çatışmanın yerine Ostpolitika'nın temelinde yer alan barış ve uzlaşma, iki kutuptaki tarafların birbirlerine yönelik davranış pratiklerini değiştirecek potansiyeli taşımaktadır. Bu yönüyle Ostpolitika, inşacı yaklaşımıyla uyumlu olarak normların davranışlar üzerindeki etkisine dayanmaktadır.

Normlar çerçevesinde düşman kimliğini değiştirecek olan konsept olarak ise “yakınlaşma ile değişim” (*change through rapprochement*) ilkesi sunulmuştur. Bu ilkeyle statükonun kabulü ile ayrılığın derinleşmesinin ve düşmanlığın beslenişinin önüne geçileceği düşüncesinden hareket edilmektedir (Brandt, 1978: 168–169). Bu çerçevede DAC ile “barış içinde bir arada yaşama politikası” (*policy of peaceful co-existence*) benimsenmiş ve DAC ile resmi tanıma dışında her düzeyde tam işbirliği için ilgililer yetkilendirilmiştir (Carr, 1989: 200). Bu yönüyle Ostpolitika'nın iki yeni kimlik inşasını hedeflediği görülmektedir. İlki tüm Doğu Bloğu'na yönelik olarak düşünülen dost kimliği ve ikincisi DAC ile dostça ilişkiler kurulabilmesi için DAC'yi eşit bir ünite olarak gören kimlik değişimini içermektedir. Brandt, iki devlet gerçeğini kabul etmiş ancak bu iki devlet arasındaki ilişkinin özel bir doğası olduğu argümanından vazgeçmemiştir. FAC ile DAC'nin yabancı iki devlet olmadığı ön kabulü ile DAC'nin tanınması bir sorun olarak görülmemiştir (Brandt, 1978: 367) Hallstein Doktrini'nin tersine Ostpolitika inşacı bakış açısıyla DAC'yi üçüncü devletlerin tanınmasını önleyerek marjinaliz etmeye çalışmak yerine, eşit bir aktör olarak kabul edilmesi ve bu sayede sosyalleşme fırsatlarının önünün açılması hedeflenmiştir. Dolayısıyla Ostpolitika'nın norm temelli bir yaklaşımla, yeniden inşa edilecek dost kimliklerinin beraberinde devletlerin tehdit algılamalarını etkileyeceği varsayımına dayandığı görülmektedir.

Devletlerin birbirlerine yönelik algılamalarındaki olumlu değişimin, taraflar arasında iletişim kurulmasını sağlayarak dış politika pratiklerine yansımaları beklenmiştir. Yakınlaşma ile değişim ilkesinin uygulanabilmesi için her iki bloktan devletlerin sosyalleşmesini sağlayan konferans ve ziyaret gibi süreçler ve bu vasıta ile gelişen ilişkiler önemli görülmüştür. Brandt, iki bloktan aktörler arasında ilişki kurulmasının gerekliliğine ve geliştirilen barışçıl temaslar ile taraflar arasındaki kimlik inşasında dönüşüm sağlanabileceğine inanmıştır. Brandt'ın yaklaşımına göre dönüşüm, mutlak bir Batı anlayışının her yönü ile Doğu Bloğu'na nüfuz etmesini değil, görece küçük bir değişimin bile uzun vadede SSCB'nin dünyaya ideolojik bakışını yumuşatacağını içermektedir (Brandt, 1978: 333–334). Bu yönüyle Ostpolitika'nın amaçlarına ulaşmak için diplomatik araçların kullanılacağı kabul edilmiştir.

Ostpolitika ancak Doğu ve Batı ilişkilerindeki eş zamanlı iyileşme ve yumuşama çerçevesinde gerçekleşebileceği için Doğu hedeflenirken, Batı ile ilişkiler de ihmal edilmemiştir (Marshall, 1997: 54). Aksine, Brandt politika pratiklerini engellememesi için Ostpolitika'yı özellikle Harmel Raporu olmak üzere NATO politikaları ile uyumlu hale getirmenin yollarını aramış ve eylemlerini ABD ile koordine etme ihtiyacı hissetmiştir (Hanhimäki, 2010: 210). Brandt, Batı ile yürütecekleri ortak politikanın, SSCB'nin değişimin kendi çıkarına olduğunu görmesini sağlamak olarak belirlemiştir. Brandt, özellikle güvenlik konusunun Doğu-Batı anlaşmalarının konuları arasına girmesinin ve hatta güvenlik üzerine bir anlaşma yapılması konusunda başarılı olunmasının, Doğu'nun güvenlik sorununa büyük ölçüde çözüm sağlayacağını belirtmiştir. Ayrıca tüm Komünistlerin ideolojik hedeflerinden vazgeçmelerini beklemek yerine böyle bir politikanın uygulanmasının, Batının gerçek durumuna daha uygun olduğuna dikkat çekmiştir (Brandt, 1992: 63–64). Ostpolitika, iki bloğun da çıkarına uygun ve bu yönüyle işbirliği geliştirme potansiyeli taşıyan bir politik çerçeve olarak sunulmuştur. Böylece işbirliğinin geliştirilebileceği ortak bir alanın oluşması mümkün olacaktır.

Ostpolitika'nın Doğu-Batı ilişkilerine yönelik olarak oluşturmaya çalıştığı teorik çerçeve, kimlik inşasına ek olarak üç açıdan daha inşacı yaklaşımın izlerini taşımaktadır. İnşacı bakış açısının ilk izi kimlik algılamalarıyla ilgili olarak aktörler arasındaki iletişim ve sosyalleşmeye verilen önemde görülmektedir. Buna göre barış ve uzlaşma normlarıyla değer odaklı ve dost kimlik algılamasına dayalı bir sosyalleşme süreci devletlerin dış politikalarına yansımacaktır. Politika yapımında yer alan karşıt bloklardan aktörlerin sosyalleşmeleri, karar alım sürecine olumlu yansımacaktır.

İnşacı yaklaşımın ikinci izi yapı-yapan etkileşimine yönelik beklentilerde görülmektedir. Devletlerin özellikle de Soğuk Savaş'ın blok liderlerinin sosyal etkileşim süreci sonucunda çatışmadan, uzlaşma ve barışa artan bir eğilim olacağı yönündeki beklenti dolaylı olarak hem yapının aktörler üzerindeki etkisini hem de yapanın, yapı üzerindeki etkisini kabul etmektedir. Soğuk Savaş'ın yapısal kısıtlamalarının özellikle blok liderlerine bağlı taraf devletler üzerindeki etkisi, bu devletler için sosyalleşme imkanını ortadan kaldırmaktadır. Yumuşama olmaksızın Alman sorununda bir iyileşme olmayacağı için Ostpolitika çerçevesinde kabul edilen ilk hedef yumuşama olmuştur (Marshall, 1997:

54). Dönemin uluslararası siyasete yön verme kapasitesi yüksek olan blok liderleri aracılığıyla yapısal kısıtların aşılma istendiği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede yumuşama söyleminin Ostpolitika ile birlikte yükselişi inşacı bakış açısıyla tutarlı görünmektedir. Çünkü yumuşama doğrudan Soğuk Savaş yapısına yönelik bir değişimi içermektedir.

Brandt, Almanya'nın birleşmesini sağlayacak ortamı oluşturması için de yumuşama söylemine başvurmuştur. Nükleer çağda hayatta kalmak için tüm aktörlerin ortak yararına gördüğü yumuşamanın, Doğu-Batı ilişkilerinde Almanya sorununun çözümünü sağlayacak bir çerçeve yaratabileceğini düşünmüştür. Almanya'nın bölünmüşlüğü Soğuk Savaş'ın nedeni olarak görmeyen Brandt, aksine Soğuk Savaş'ın Almanya'nın ayrılığını derinleştirdiğini belirtmektedir (Brandt, 1978: 167). Uzun vadede Almanya'nın birleşmesi için öncelikle bu yapısal kısıtlamanın aşılması gerekmektedir. Bu yönüyle de Ostpolitika, yapının yapan üzerindeki etkisini ve yapanın, yapıyı etkileme gücünü onaylamaktadır.

Ostpolitika'da gözlenen inşacı yaklaşımın Doğu-Batı etkileşimindeki son izi ise dönüşüme yönelik beklentide görülmektedir. Brandt'ın, SSCB ve Doğu Bloğu'nun ideolojik dönüşümünün hızı ve yönünde mutlak bir başarı elde etmek yerine sürece odaklanması sonuçculuk mantığı ile değil, uygunluk mantığı ile hareket ettiğini göstermektedir. Ostpolitika, temelde Almanya'nın birleşmesi için geliştirilmiş bir yaklaşım olmasına rağmen, yapının etkisi nedeniyle bu amaç uzun vadeye bırakılmıştır. Bu nedenle yapısal özelliklerin değişmesi, aktörlerin dost kimliği inşa etmeleri ve sosyalleşmeleri için gerekli alanın oluşması için kısa vadeli stratejilerde uygunluk mantığı öne çıkartılmıştır. Brandt, DAC'yi ayrı bir aktör olarak tanımak gibi sonuçculuk mantığına göre Almanya'nın birleşmesini zorlaştıran stratejilerden yararlanarak yaklaşımını uzlaşma ve barış normlarına göre uygunluk mantığına dayandırmıştır.

III. II. Ostpolitika'nın Uygulama Süreci

Ostpolitika'nın teorik tarihi Brandt'ın belediye başkanı olduğu dönemlere kadar dayandırılmakla birlikte, ulusal ve uluslararası konjonktürel koşullar nedeniyle tam anlamıyla uygulama bulması yumuşamanın başlamasıyla mümkün olmuştur. Ostpolitika'nın açıkça uygulaması 1966'da Willy Brandt'ın dış işleri bakanı olduğu Kurt George Kiesinger hükümeti ile başlamıştır. Bu dönemde ilk kez dış politika programında SSCB'ye yer verilmiş, 1967'de Brandt Romanya'yı ziyaret etmiş, Yugoslavya ile kesilen diplomatik ilişkiler yeniden kurulmuş, Romanya ve Çekoslovakya ile ticari ilişkiler geliştirilmiştir (Brandt, 1992: 163–164). Ostpolitika'nın açıkça uygulanması ise Brandt'ın şansölye olduğu 1969'dan sonra başlamış ve yoğunlaşarak Brandt'ın istifa ettiği 1974 yılına kadar devam etmiştir (Brandt, 1992: 180). Bu dönemde, Batılı müttefiklerine bağlılığı devam ederek, FAC'nin Doğuya yönelik dış politikası hareketlilik kazanmıştır. ABD ve SSCB, Almanya'nın yeniden birleşmesinin anahtarı olarak görülmüş ve her iki aktörün de desteği sağlanarak dengeli bir politika yürütülmüştür (Hanrieder & Auton, 1980: 53–55). Brandt, kısa sürede her iki tarafın da hassasiyetlerini dikkate alan antlaşmaların imzalanmasını sağlamıştır.

Ostpolitika kapsam olarak bütün bir Doğu Bloğu'nu içermektedir, ancak Adenauer döneminin aksine Doğu bir bütün olarak SSCB ile özdeşleştirilmemiştir. SSCB'nin, Doğu-Batı çatışmasındaki ve Almanya'nın birleşmesindeki kilit rolünün farkında olunarak, blok üyesi devletlerin her biri ile özellikle Doğu Avrupa devletleriyle ilişkilerin geliştirilmesine önem verilmiştir. Ostpolitika'nın uygulanmasında Brandt'ın temel stratejisi diplomasi ve müzakere olmuştur (National Defence University, 1991: 4). Bu bağlamda Ostpolitika'nın pratiği Doğu Bloğu ülkelerine ziyaretler, liderleri ile yapılan görüşmeler, bu devletlerle yapılan anlaşmalar olarak uygulama bulmuştur. Bu temaslar sonucunda ortaya çıkan ilk somut çıktı, SSCB ile imzalanan ve diğer anlaşmaların da yolunu açan Moskova Antlaşması'dır. Bu anlaşmayı sırayla Polonya, DAC ve Çekoslovakya ile yapılan antlaşmalar izlemiştir. DAC ile anlaşma yapılabilmesi için ise öncesinde SSCB ve müttefikler arasında Berlin üzerine Dörtlü Antlaşma yapılmıştır.

Moskova Antlaşması, Doğu-Batı ilişkilerini doğrudan belirleyecek yumuşamanın önsöz stratejisi olarak görülmüştür (Brandt, 1978: 68). Antlaşma ile taraflar, birbirlerine karşı toprak iddialarının olmadığına dair güvence vermiştir. Antlaşmada statükonun korunmasına ve mevcut sınırlara saygı gösterilmesine dair vurgu öne çıkmıştır. Taraflar mevcut sınırlar içinde Avrupa'daki tüm devletleri toprak bütünlüğüne bir kısıtlama olmaksızın saygı duyacaklarını taahhüt etmişlerdir. Antlaşmada ayrıca FAC'nin antlaşma yapmak istediği Polonya, Çekoslovakya ve DAC ile müzakere etme niyeti kabul edilmiştir (United Nations-Department of State, 2015a). FAC'nin, bu antlaşmanın Alman halkının kendi kaderini tayin etme yoluyla birliğini yeniden kazanacağı barış için çalışma amacına aykırı olmadığı belirtilen mektubu SSCB'ye vermesi sonrasında 12 Ağustos 1970'te Moskova Antlaşması imzalanmıştır (Brandt, 1978: 332). Antlaşmada mevcut haliyle sınırların kabulü üzerindeki uzlaşma nedeniyle, dolaylı olarak FAC, DAC'yi de içerek şekilde Almanya'nın tamamı adına konuşma iddiasından vazgeçmiştir.

Moskova Antlaşması'ndan sonra SSCB ile müzakerelerinin yapıldığı süreçte görüşmelere başlanılan Polonya ile Varşova Antlaşması yapılmıştır. Polonya ile varılacak bir uzlaşma, İkinci Dünya Savaşı'ndan kalan kötü mirasla yüzleşmeyi gerektirmiştir. Oder-Neisse hattından kaynaklanan sınır sorunu, savaş sonrasında Polonya'da kalan Almanların durumu, savaş sırasında işlenen insanlık suçları ve bundan kaynaklanan tazminat konusu tarafların antlaşmasını zorlaştırmıştır. Buna rağmen, Brandt'ın iki devlet arasında daha sonra yapılacak kazançlı antlaşmaların inşa edilebileceği normalleşme amacı, kısa sürede uzlaşmanın sağlanmasını mümkün kılmıştır. Brandt artık bir gerçek olduğu için Oder-Neisse hattının tanınmasını bir sorun olarak görmemiştir (Brandt, 1992: 176). 7 Aralık 1970'te imzalanan Varşova Antlaşması'nda, Polonya'nın hassasiyeti nedeniyle ilk maddede sınır konusu ele alınmış ve Polonya'nın talepleri doğrultusunda sınırlar tanınmıştır. Tarafların şimdi ve gelecekte birbirlerinin sınırlarını tehdit etmeyecekleri ve birbirinden toprak iddiasında bulunmayacakları ilan edilmiştir. Moskova Antlaşması'na benzer barışçıl içeriğe ek olarak, iki ülke arasında ekonomik, bilimsel, teknik ve kültürel işbirliğinin geliştirilmesi antlaşmada yer almıştır (United Nations-Department of State, 2015b). Fakat burada Polonya için önemli olan FAC'nin ekonomik büyümesine yapacağı destek olmuştur. Varşova Antlaşması'nda müzakere süreci tartışmalı olsa da FAC'nin tazminat konusunda yükümlülükleri kabul edilmiştir. Ancak Polonya'daki Almanlar konusunda net bir çözüm sağlanamamıştır (Kemp-Welch, 2010: 231). Polonya'nın ihtiyaç duyduğu ekonomik desteğin müzakere sürecinin ve antlaşmanın önemli bir kısmını oluşturması, Brandt'ın iki ülkenin ilişkilerinin normalleşmesine verdiği önemi göstermiştir (Newnham, 2007).

Polonya'nın çok az taviz verdiği Varşova Antlaşması'nda FAC, Moskova Antlaşması'ndan daha fazla taviz vermiş ve daha azını elde etmiştir. Brandt'ın Polonya ile ilişkilerin normalleşmesi konusuna verdiği ahlaki ve tarihsel önem, uzlaşmayı öncelikli hale getirmiştir (Marshall, 1997: 71–72). Brandt'ın iki ülkenin ilişkilerinin normalleşmesine verdiği önem, Polonya için önemli olan sınır ve ekonomik teşvik konularının antlaşmadaki ağırlığından görülmektedir. Brandt'ın bu tutumu antlaşmayı imzalamak için gittiği Varşova'da, Varşova gettosu ayaklanmasında öldürülen Yahudiler için düzenlenen anıtın önünde diz çökmesinden de görülmüştür. Antlaşmadan daha fazla gündem oluşturan diz çökme olayı, Brandt anıtı çelenk bıraktıktan sonra gerçekleşmiştir. Brandt için kardeşliğin ifadesi olan bu girişim uluslararası kamuoyunda, savaş sırasında masum insanlara karşı işlenen insanlık suçlarına üzüntüsünü gösteren bir jest olarak algılanmıştır (Brandt, 1978: 399). Bu jest Brandt'ın politikalarının normatif yönünü göstermiş ve FAC'nin prestijinin iyileşmesine yardım olmuştur (Rauer, 2006: 257–263).

Varşova Antlaşması'ndan sonra Ostpolitika pratiğinin görüldüğü diğer çıktı olarak DAC ile yapılan Temel Antlaşma gelmektedir. Ancak Brandt'ın DAC ile antlaşma için masaya oturması Polonya'daki görüşmelerden daha uzun bir yol izlemesini gerektirmiştir. DAC ile eşit bir aktör olarak uzlaşma girişimi ilk olarak Brandt'ın Erfurt ve Kassel ziyaretleri ile başlamıştır. Brandt 1970 yılında Moskova Antlaşması için müzakere süreci devam ederken 19 Mart'ta Erfurt'ta ve 21 Mayıs'ta Kassel'de DAC hükümet başkanı Willi Stoph'a iki ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaretlerde taraflar arasında işbirliğinin sağlanabilmesine yönelik bir ilerleme kaydedilememiştir. Ancak Erfurt ziyaretinde Brandt'ı karşılayan kalabalık ve coşkulu halk ve kaldığı otelin penceresinden Brandt'ın halkı sakinleştirmeye çalıştığı görüntüsü uluslararası alanda Ostpolitika'nın tanıtımı haline gelmiştir (Marshall, 1997: 73–74).

Bu gelişme Almanya'nın birleşmesi konusundaki halk desteğini göstererek Brandt'ın politikalarına destek oluşturmuştur (Brandt, 1978: 387).

Ziyaretler sonrasında, SSCB ve müttefikler arasında, iki Alman devletinin masaya oturması sağlayacak olan Dörtlü Antlaşma imzalanmıştır. Statüleri gereği FAC'nin ve DAC'nin katılmadığı müzakerelerde, Brandt müzakerecilerle yakın teması sürdürerek etkisini hissettirmiştir (National Defense University, 1976: 10). Soğuk Savaş boyunca Batının sürdürdüğü geleneksel politika kalıbının Berlin sorunu çözümünde başarısızlığını kanıtlanmış olarak gören Brandt, gerçekliğe uygun bu yeni politikanın uygulanması için mücadele etmiştir (Brandt, 1978: 20–27). Görüşmelerdeki en büyük engel Berlin'in statüsü konusunda yetkili aktör konusundaki anlaşmazlıktan kaynaklanmıştır. Berlin'in bağımsız bir siyasi birim olduğu konusunda anlaşmazlık yaşanmamıştır. Ancak müttefikler Berlin konusunda SSCB'yi muhatap kabul ederken, şehirdeki dört gücün statüsünü kabul etmeyen SSCB, Berlin'i DAC'nin egemenliği içinde değerlendirmiştir. SSCB'nin Berlin üzerinde DAC yetkili olduğu konusunda ısrar etmesi, görüşmelerin ilk aşamasının başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmuştur (Juneau, 2011: 287–288). İkinci aşamanın başarılı olması ise Brandt'ın imzalanmış olan Moskova Antlaşması'nın yürürlüğe girmesini, Berlin üzerinde varılacak uzlaşmayla ilişkilendirmesi sonucunda gerçekleşmiştir. Berlin'in bir anlaşmazlık alanı olması yerine dört büyük güç arasında barışçıl işbirliğinde rol oynaması gerektiğini düşünen Brandt, SSCB'nin isteksizliğine rağmen Moskova Antlaşması'nı ancak dört büyük gücün Berlin konusundaki müzakerelerinin tatmin edici bir şekilde sonuçlanması halinde imzalayacaklarını belirtmiştir (Brandt, 1992: 189).

Sonuçta uzun süren müzakereler 3 Eylül 1971'de Dörtlü Antlaşma'nın (*Quadripartite Agreement/Four Power Agreement*) imzalanmasıyla son bulmuştur. Antlaşma ile tarafların bölgedeki anlaşmazlıkları barışçıl yollarla çözecekleri ve birbirlerinin hak ve sorumluluklarına saygı gösterecekleri kabul edilmiştir. Ayrıca antlaşmanın önemli bir kısmı da FAC ve Batı Berlin arasındaki gelişlerin düzenlenmesine ayrılmıştır (United States-Department of State, 2015c). Antlaşmanın Ostpolitika açısından önemi ise DAC ile yapılacak bir antlaşmanın önünü açmış olmasıdır. Dört gücün Berlin üzerinde anlaşması FAC'nin uluslararası alanda hareket serbestisini arttırmıştır. SSCB lideri Brejnev nezdinde Brandt'ın olumlu bir imajı oluşmaya ve FAC'ye yönelik düşman kimliği algılamasının değişmeye başladığı görülmüştür (Marshall, 1997: 76). Antlaşmadan sonra Brejnev, uzlaşmayı zorlaştıran Stalinist DAC lideri Walter Ulbricht'e istifa etmesi ve yerine yumuşama konusunda açık fikirli Erich Honecker'in geçmesi için baskı yapmıştır. DAC yönetimindeki bu değişim iki Alman devletinin işbirliği geliştirmesinin önünü açmıştır (Sodaro, 1988: 64; Savranskaya & Taubman, 2010: 147). Nitekim Ulbricht'in DAC'nin tam diplomatik tanınması yönündeki ısrarı görüşmelerde uzlaşmanın sağlanmasını zorlaştırmıştır (Brandt, 1992: 163). Normalleşme süreci için yeni bir çağ olarak görülen antlaşma, FAC ve DAC arasındaki ulaşım için de önemli bir çözüm ve iletişim kanalı sunmuştur (Binder, 1972).

Dörtlü Antlaşma'nın imzalanması sürecinde FAC ve DAC arasında yapılan Transit Sözleşmesi Brandt'ın ziyaretlerinden sonra taraflar arasında duraksayan iletişimi yeniden başlatarak Temel Antlaşma'ya giden sürecin önünü açmıştır (Brandt, 1978: 393–394). 21 Aralık 1972'de imzalanan Temel Antlaşma ile FAC ve DAC'nin eşit haklar temelinde iyi komşuluk ilişkileri geliştirecekleri kabul edilmiştir. İki ülke birbirlerinin egemenliklerine saygı duyacakları üzerine anlaşmış ve böylece DAC eşit ve bağımsız bir devlet olarak tanınma amacına ulaşmıştır. Ancak diplomatik ilişkiler yerine daimi temsilciliklere karar verilmiştir. Antlaşmada sorunların barışçıl çözümü ve sınırların tanınması gibi Moskova ve Varşova Antlaşmalarına benzer içeriklere yer verilmiştir (United States-Department of State, 2015d). FAC Moskova Antlaşması sırasında hazırladığına benzer içerikteki bir mektubu DAC'ye de vermiştir. Mektupta FAC'nin değişmeyen amacının Almanya birleşmesi olduğu, Alman toplumlarının birleşme özgürlüklerinin kabul edilmemesinin yeni bir güvensizlik zeminine neden olacağı belirtilmiştir (Brandt, 1978: 395) Böylece Temel Antlaşma'da da self-determinasyon hakkına saygı duyulmasına yer verilmiştir. Brandt birleşme amacından vazgeçmediğinin altını çizmiş ve iki Alman devletinin özel bir ilişkisi olduğuna tekrar dikkat çekmiştir.

Ostpolitika uygulamasının sonucusu olarak ise Çekoslovakya ile imzalanan Prag Antlaşması gelmektedir. Çekoslovakya ile uzlaşma girişimleri 1970 yılında başlamış ancak antlaşmaya varılması

11 Aralık 1973 yılında mümkün olmuştur. Müzakere sürecinin uzun sürmesi Südet Almanlarının durumunu etkileyebilecek olan 1938 tarihli Münih Sözleşmesi'nin geçersizliği konusundaki hukuki tartışmadır (Brandt, 1978: 415–417). Ancak bu sözleşmenin geçersizliğinin daha önce müttefik devletlerce kabul edilmesi, müzakere sürecinde FAC'nin lehine bir zemin oluşturmuştur. Sonuçta yapılan antlaşma ile Münih Sözleşmesi'nin geçersizliği ve Çekoslovakya'nın sözleşmenin uygulandığı döneme ilişkin bir tazminat talebinin olmayacağı konusunda uzlaşmıştır. Antlaşmada taraflar arasında barış ortamının korunması için gerekli olan daha önceki anlaşmaların içeriğinin bir tekrarı bulunmakta ve diplomatik ilişkilerin kurulacağı kararı da yer almaktadır (United States-Department of State, 2015e).

İletişim kanalları ile başlayan Ostpolitika uygulamaları, üzerinde uzlaşılan antlaşma metinleriyle sonuçlanarak somutluk kazanmıştır. Genel olarak, Ostpolitika uygulamasında diplomatik araçların ön plana çıktığı görülmektedir. Yazışmalar ve telefon görüşmeleri, liderler düzeyinde ziyaretler, diplomatik misyonlar aracılığıyla sürdürülen faaliyetler, toplumları hedef alan basın açıklamaları ve antlaşmalar ile Ostpolitika'nın hayata geçirildiği görülmektedir (Brandt, 1978; 1992). Politika pratiklerinden önce ABD, FAC ve SSCB arasında gerçekleşen uzun yazışma süreçleri ve görüşmeler ile blok liderlerinin kuşkuları giderilerek Ostpolitika uygulamasını sağlayacak güven ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Çoğunlukla Brandt ve Bahr olmak üzere, politika yapıcı aktörlerin doğrudan iletişim kurmaları, Ostpolitika'ya verilen önemi ve aynı zamanda Ostpolitika uygulamasının Soğuk Savaş koşullarında hassas bir denge gerektirdiğini göstermektedir.

III. II. Ostpolitika Uygulamasının İnşacı Analizi

Ostpolitika'nın dış politika çıktıları genel olarak inşacı yaklaşımın teorik çerçevesine uygun sonuçlar vermektedir. Ostpolitika'nın hedef kitlesi olarak, başta ABD ve SSCB ile antlaşma yapılan devletlerle olmak üzere iki bloktan birçok devletle güçlü bir diyalog süreci inşa edilmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle Ostpolitika devletler arasında iletişim kurarak ve mevcut iletişim kanallarını güçlendirerek fikirlerin ve değerlerin aktarılmasıyla, kolektif algılamayı değiştirmeye ve yapısal kısıtları aşmaya çalışmıştır. Devletlerin sosyal aktörler olarak diyalog sürecinden etkilendikleri temelinde hareket edilerek politika yapıcı liderler ve hedef toplumlar nezdinde dost kimliği inşası ve böylece Ostpolitika uygulamaları için FAC'nin dış politikada hareket alanının esnetilmesi amaçlanmıştır.

Dost kimliğinin inşa edilmesi için gerekli olan yakınlaşma ile değişim ilkesini hayata geçirmek, antlaşmaların temel motivasyonu olmuştur. Yakınlaşma ile değişim için öteki algılamasının kırılması ve dost kimliğinin inşa edilerek FAC'nin hedef devlet için güvenliği tehdit edebilecek bir aktör olmadığı yönünde bir değişim amaçlanmıştır. Yakınlaşma için barış ve uzlaşma normları çerçevesinde davranış pratikleri benimsenmiştir. Taraflar arasında iletişim ve sosyalleşmenin artmasıyla yakınlaşmanın beraberinde değişimin geleceği varsayımından hareket edildiği anlaşılmaktadır. Antlaşmaların müzakere süreçlerinde ve içeriklerinde inşacı yaklaşım için önemli olan normların etkisi görülmektedir. Aşağıda Tablo 1'de Brandt'ın Ostpolitika uygulamalarının normlar açısından incelemesine yer verilmiştir.

Tablo 1. Ostpolitika Uygulamalarının Normların Göstergelerine Göre Sınıflandırılması

<i>Antlaşma</i>	<i>Barış Normunun Göstergeleri</i>	<i>Uzlaşma Normuna göre Uygunluk/Terimlilik Mantiğinin Göstergeleri</i>
<i>Moskova Antlaşması</i>	Mevcut sınırlar için Avrupa'daki tüm devletlerin toprak bütünlüğüne saygı (Md.3) Sorumların barışçıl araçlarla çözümü, tehdit ve güç kullanımından kaçınma (Md. 2)	Barışın ancak mevcut sınırların korunması durumunda sağlanması (Md. 3) Bugün ve gelecekte Avrupa'daki tüm devletlerin sınırlarının antlaşmanın imza tarihindeki şekilde dokunulmaz kabul edilmesi (Md. 3)
<i>Varşova Antlaşması</i>	Polonya'nın talebine göre sınırların tanınması (Md. 1/1) Tarafların bugün ve gelecekte, birbirlerine karşı toprak iddialarının olmaması (Md.1/3) Sorumların barışçıl araçlarla çözümü, tehdit ve güç kullanımından kaçınma (Md. 2/2)	Antlaşmada önce sınır konusunun düzenlenmesi (Md. 1) Polonya'daki Almanlar konusunda taviz verilmesi (Antlaşmada bu konu yer almamıştır.)
<i>Temel Antlaşma</i>	Eşit haklar temelinde iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi (Md.1) Sınırların dokunulmazlığına saygı (Md. 3) Sorumların barışçıl araçlarla çözümü, tehdit ve güç kullanımından kaçınma (Md. 3)	DAC'nin egemenliğine saygı duyularak bağımsız bir aktör olarak tanınması (Md. 2) İki devletin de diğerini uluslararası alanda temsil etmemesi ve onun adına hareket etmemesi (Md. 4)
<i>Prag Antlaşması</i>	Karşılıklı ilişkilerin kapsamlı şekilde geliştirilmesi (Md. 3/1) Sorumların barışçıl araçlarla çözümü, tehdit ve güç kullanımından kaçınma (Md. 3/2) Tarafların bugün ve gelecekte, birbirlerine karşı toprak iddialarının olmaması (Md.4/2)	-

Kaynak: United States-Department of State, 2015a; 2015b; 2015c; 2015d.

Tablo 1'de görüldüğü gibi dış politika pratikleri, Ostpolitika'nın inşacı teorik çerçevesi ile paralellik göstermektedir. Ostpolitika'nın çıktısı olan tüm antlaşmalarda barış normu üzerinde bir standart oluşturulduğu görülmektedir. Dostça ilişkilerin kurulması; ekonomik, teknolojik, teknik ve kültürel alanlara yayılarak taraf devletler arasındaki ilişkinin boyutları geliştirilmeye çalışılmıştır. Sınırlara saygı ve anlaşmazlıkların barışçıl araçlarla çözümü barış normunun diğer ortak göstergesini oluşturmuştur. Bununla birlikte, dört antlaşmada da sorunların çözümü konusunda BM Antlaşması'nın referans alınacağına değinilmiştir. Ostpolitika uygulamaları bu yönüyle de inşacı politikanın izlerini taşımaktadır. Devletlerin ortak algılamaları sonucunda özellikle çatışma çözümlerinde ve barışçıl ilişkilerde norm kurucu haline gelen BM Antlaşması'nın, Ostpolitika uygulamalarında, devletlerin uluslararası alanda sosyalleşmesini ve ilişkilerini etkilediği görülmektedir. Ostpolitika'nın diğer normu olan uzlaşma da Prag Antlaşması dışındaki metinlerde yer almıştır. Uzlaşma için antlaşmaya taraf devletin hassasiyetlerinin dikkate alındığı antlaşma metinlerine yansımıştır.

Ostpolitika'nın normlarından biri olan uzlaşma Moskova Anlaşması'nın hazırlık süreci boyunca açıkça görülmüştür. Brandt ve Leonid Brejnev arasında görüş alışverişinde bulunabilecekleri gizli bir doğrudan iletişim kanalı kurulmuştur. Resmi müzakereler başlamadan önce kullanılacak kavramlar üzerine görüş birliğine varmak için elliden fazla hazırlık görüşmesi yapılmıştır. Hazırlık görüşmelerinden sonra da uzun süren müzakere süreci sonrasında taraflar arasında antlaşma sağlanmıştır (Marshall, 1997: 69). Moskova Anlaşması'nın içeriği ise Ostpolitika'nın diğer normu olan barışı temsil etmektedir. Yakınlaşma ile değişim ilkesinin uygulanabilmesi için gerekli olan normalleşme İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı gerçeklerin üzerine inşa edilmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle Brandt'ın statükonun kabulü üzerinden öncelikle yakınlaşma ve tarafların arasında barışın sağlanmasına odaklandığı anlaşılmaktadır. Moskova Antlaşması da bu stratejinin görüldüğü ilk uzlaşma metni olarak ortaya çıkmıştır.

Moskova Antlaşması'nın içeriğinden taraflar arasında güvenin tesis edilebilmesi için tarafların hassasiyetlerini dikkate alan bir uzlaşma metni olduğu görülmektedir. DAC'nin dolaylı olarak tanınması ve Batılı devletler tarafından tanınmasının önünün açılması, FAC'nin Hallstein Doktrini'nden resmi olarak vazgeçtiğini göstererek, SSCB ile uzlaşma amacına hizmet etmiştir. Bu yönüyle DAC'ye ilişkin düşman kimliğine dayanan algının da değiştirilmek istendiği görülmektedir. Bununla birlikte, Moskova Antlaşması için FAC'nin daha fazla taviz verdiği de anlaşılmaktadır. Özellikle Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı sırasında kaybetti topraklardan hak iddia etmekten vazgeçmesi, bunun bir siyasi pazarlık olarak kullanılmasını savunanların Brandt'ı eleştirmesine neden olmuştur. Brandt uzlaşmayı sağlayacak temelin oluşması için doğu topraklarının kaybının Nasyonal Sosyalist Almanya'nın yenilgisi olduğu gerçeğinin kabul edilmesinden başka bir seçeneği mümkün görmemiştir (Marshall, 1997: 70). İnşacı bakış açısıyla, Brandt'ın burada uygunluk/yerindelik mantığına göre hareket ettiğini çıkarsamak mümkündür. Çünkü doğrudan FAC'nin çıkarlarıyla çelişkili görülen özellikle DAC'ye ilişkin maddeler, Ostpolitika'nın normlarına uyum göstermektedir. Dost kimliği inşa etmek için temel alınan barış ve uzlaşma normları, FAC'nin politika çıktıklarına yansımıştır.

Realist bakış açısıyla incelendiğinde FAC için kazançlı bir yönü olmayan Varşova Antlaşması ise inşacı yaklaşımla incelendiğinde kimlik inşasında önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın kötü hatıralarına ek olarak, Soğuk Savaş kutuplaşmasının neden olduğu düşman kimliği değiştirilmeye çalışılmıştır. Brandt'ın antlaşmanın imzalanmasından önceki akşam basında yer alan konuşmasında da anlaşıldığı gibi Varşova Antlaşması geçmişin kötü izlerini silmek; iki devlet ve ulus arasında bir köprü inşa etmek amacıyla imzalanmıştır (Brandt, 1978: 399). Bu nedenle FAC için kısa vadede pratik fayda sağlamayan Varşova Antlaşması'nda uzlaşma sağlamak, Brandt için önemli bir hedef olarak görülmüştür. Kimlik algılamalarının değişimi uzun vadede devletlerin sosyalleşmeleri ve işbirliği yapabilmeleri için elverişli koşulların oluşmasını sağlayacaktır.

Temel Antlaşmada da barış ve uzlaşma normlarının öne çıktığı anlaşılmaktadır. Barış normu daha önceki antlaşmalara benzer şekilde güç kullanmama ve toprak bütünlüğüne saygı olarak görülmüştür. Uzlaşma normu için ise yine FAC'nin uygunluk/yerindelik mantığı ile hareket etmesi gerekmiştir. Her ne kadar DAC diplomatik tanınmayı elde edemese de siyasi tanınmayı kazanmıştır. Öyle ki, Temel Antlaşma'nın imzalanmasından sonra iki Alman devleti de BM üyesi olmuştur (Brandt, 1978: 415). BM

üyeliği DAC'nin bağımsız bir aktör olarak uluslararası alanda tanınmasının önünü açmış ve FAC için Hallstein Doktrini uygulaması kesin olarak sonlandırmıştır. Prag Antlaşması ise Ostpolitika pratiklerinin önceki örneklerinin aksine FAC'nin uzlaşma için taviz vermesini gerektirmemiştir. Ancak uzlaşma normu müzakere sürecinde FAC'nin iyi niyet ilişkisinde gözlenmiştir. Barış normu ise diğer anlaşmalara paralel şekilde hem müzakere sürecinde hem de antlaşma metninde yer almıştır. Samimi bir atmosferde geçen görüşmelerde Brandt, Prag Antlaşması'nın kalıcı bir barışçıl sistem için FAC'nin çabasını gösteren önemli bir unsur olduğuna dikkat çekmiştir (Brandt, 1978: 418). Barış temelinde işbirliği alanlarının geliştirilmesi çabası, Prag Antlaşması'nda barış normuna vurgunun artırıldığını göstermektedir.

SONUÇ YERİNE: OSTPOLİTKA'NIN SONUCU OLARAK YAPI-YAPAN ETKİLEŞİMİ

Ostpolitika değer temelli yaklaşımıyla aktörler arasında düşman kimliklerinin değişmesine ve tarafların işbirliği geliştirmesine yardım olmuştur. Bu yönüyle Ostpolitika söylemlerin, normların ve fikirlerin kimlik inşasında ve tehdit algılamalarındaki önemini göstermektedir. Ostpolitika'nın uluslararası politikaya etkisi inşacı bakış açısıyla yapı-yapan arasındaki etkileşimin değerlendirilmesine imkan sağlamaktadır. Ostpolitika'nın çıktıklarının yumuşama dönemine önemli katkıları olmuştur. Yapanın, yapı üzerindeki etkisi izlenebilirken, Ostpolitika'nın uygulanmasını sağlayan konjonktürel özellikler yapının, yapan üzerindeki etkisini açığa çıkarmaktadır. Bu yönüyle Ostpolitika inşacılık çerçevesinde, yapı-yapan arasındaki etkileşimi gösteren yapılanma yaklaşımına da örnek oluşturmaktadır.

Ostpolitika'nın teorik temelleri daha erken tarihlere dayandırılırken Brandt'ın bu politikayı hayata geçirebilmesi yapısal değişimlerin başladığı 1960'lı yılların sonlarından itibaren yoğunlaşmıştır. 1960'lı yıllarda hem Batı hem de Doğu Avrupa'da blok liderlerinden ve benzer sebeplerden kaynaklanan rahatsızlıklar ve bunların sonucu olarak da sistemlerde çatlaklar oluşmaya başlamıştır. Batı Avrupa ABD'ye hissettiği ekonomik bağımlılıktan, Doğu Avrupa ise SSCB'nin ekonomik zorlamalarından rahatsızlık duymuştur. Bununla birlikte, her iki bloğun devletleri de iki kutup liderinin neden olduğu yapısal kısıtlamalar nedeniyle dış politika esnekliklerinin olmaması ve blok liderlerinin kendi eğilimlerini önceliklendirmelerinden kaynaklanan rahatsızlık noktasında birleşmiştir. Bu temel ortaklıklar dışında, tamamen farklı bireysel isteklere sahip olsalar da bu devletler, birbirleri ile kuracakları ilişkiden faydalanmak istemişlerdir. Bu nedenle yumuşama dönemi öncelikle Avrupa'da başlamıştır. Nitekim 1967'de NATO tarafından kabul edilen (yumuşamanın Avrupa'nın çıkarlarına hizmet edeceğini ve yumuşamada Avrupa'nın rolünü öne çıkaran) Harmel Raporu bunun bir göstergesidir. Aynı raporda Avrupa'nın güvenliği için Varşova Paketi üyesi ülkeler ile müzakerelerin önemi de belirtilmiştir. Dolayısıyla aktörlerin yapısal özelliklerden kaynaklanan rahatsızlıkları eylemlerine ve eylemleri de yapının kısıtlarını esnetmeye başlamıştır. Soğuk Savaş'ın İkinci Dünya Savaş'ından sonraki keskinliği, bu dönemde yumuşamaya başlayarak, Ostpolitika'yı Soğuk Savaş için marjinal bir eğilim olmaktan çıkarmıştır.

Bununla birlikte, bu yıllar Batı Avrupa devletlerinin, uydu devletler ile geliştirecekleri ilişkilerde SSCB'yi dengelemelerini bir zorunluluk haline getiren yapısal özellikleri barındırmaya devam etmiştir. Aksi halde, bu devletlerle geliştirmek istedikleri işbirliklerinin, SSCB tarafında iç işlerine karışma olarak algılanarak olumsuz sonuçlar verme tehlikesiyle karşılaşmaktadır. Brandt'ın Ostpolitika'sı bu noktada Avrupa devletlerine çok başarılı bir örnek olmuş ve aynı zamanda barış çalışmalarıyla kutuplar arasındaki iletişime vurguyu artırmıştır. Büyük güçler arasındaki yumuşamanın Almanya olmadan başarısızlığa mahkum olarak gören Brandt, Alman politikalarının uluslararası politikada önemli bir etkiye sahip olduğunu düşünerek hareket etmiştir (Brandt, 1992: 164–165). Brandt, 1969–1974 yılları arasında savaş sonrası uluslararası sistemi Ostpolitika ile yeniden şekillendirmeye yardımcı olmuştur.

Ostpolitika sayesinde FAC, SSCB ile ve SSCB'nin tepkisini çekmeden uydu devletler ile başarılı ilişkiler kurmuş ve Doğu bloğunu da yumuşamaya teşvik etmiştir. Brandt'ın barış, silahsızlanma ve

yumuşama söylemi politika gündeminde ve pratiklerinde gözlenmiştir (Hoffman, 2007: 105). Ostpolitika çerçevesinde yapılan dört antlaşmada da Avrupa'da barış, güvenlik veya bu konularda işbirliğinin teşvik edilmesi üzerinde uzlaşmıştır. Moskova Antlaşması'nda devletler arası barışçıl işbirliğinin gereğine ve uluslararası barışın tüm devletlerin çıkarına hizmet ettiğine vurgu yapılmıştır. Varşova Antlaşması'nda Avrupa'da barış ve güvenliği güçlendirme kaygısıyla hareket edildiğine ve Temel Antlaşma'da barışın korunmasına ve Avrupa'da yumuşamaya katkı sunmaya dikkat çekilmiştir. Prag Antlaşması'nda güvenli ve barışçıl bir gelecek ile Avrupa'da barışın gerekliliğine değinilmiştir (United States-Department of State, 2015a; 2015b; 2015c; 2015d). Brandt, başta Moskova Antlaşması olmak üzere antlaşma görüşmeleri için gitti her yerde, FAC'nin saldırmazlık ve barışçıl bir Avrupa düzenine katkı sunmak istediği şüpheye yer bırakmayacak şekilde belirtmiştir (Brandt, 1992: 220).

Brandt ile SSCB basınında ve gündeminde FAC'nin şansölyesi sıklıkla yer almaya başlamıştır. Ostpolitika yalnızca Doğu-Batı ilişkilerini istikrara kavuşturmaya ve Demir Perde'nin ardında yaşayan insanların yaşamlarını iyileştirmeye yönelik değil, aynı zamanda Doğu Bloğu üyesi komşularıyla ticari, siyasi ve kültürel ilişki kurarak FAC'nin DAC ile olan kısır rekabetine son veren aktif bir strateji olmuştur (Fine & Schaffer, 2009: 1). Ostpolitika ile uzun süren anlaşmazlıkların çözümü için barışçıl ve diplomatik yolların kullanılmasının savunucu olan FAC, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın gerçekleştirilmesine ve sonrasında 1975 Helsinki Nihai Senedi'ne önemli katkıları olmuştur (Cordell & Wolff, 2007: 260). Brandt konferans sürecinde taraflar arasındaki iletişime yardımcı olmuş (Brandt, 1978: 352) ve kolektif güvenlik konusundaki çalışmaları FAC'deki siyasi görevinden sonra da devam etmiştir. 1980'li yıllarda nükleer silahlardan etkilenen askeri düşünce ve planlamadaki değişim nedeniyle Brandt Avrupa'da güvenlik ve barış çalışmalarının savunucusu olmuştur (Bange, 2019: 144).

1971 yılında Nobel Barış Ödülü'nün sahibi olan Brandt'ın Ostpolitikası, Almanya'yı Soğuk Savaş'ı derinleştiren temel sorun olmaktan çıkarmıştır. Blok liderlerinin desteği alınarak, diğer devletlerin de bu yöndeki politikalarının önü açılmıştır. Uygulandığı sırada iç ve dış ortamdaki muhalefet tarafından eleştirilmiş olmasına rağmen, Ostpolitika Soğuk Savaş'ın ve Avrupa'daki gerilimin kilit noktası olan Almanya'nın yirmi yıldan daha kısa bir sürede barışçıl bir şekilde birleşmesinin önünü açmıştır. İdeolojik farklılıklara rağmen, farklı bloktaki devletlerin siyasi anlamda uzlaşmalarının mümkün olduğunu göstermiş ve düşman algılamalarının değişmesine yardımcı olmuştur. Avrupa'daki yumuşama ve bunun itici gücü olan Ostpolitika, iki süper gücün yumuşama sürecini hızlandırmalarının ve Batı Avrupa devletlerinin, Doğu'ya yönelmelerinin yolunu açmıştır.

Brandt küçük politik adımların yapısal değişimlere etkili olabileceğini göstermiştir. Uluslararası yapının kısıtları nedeniyle ortaya çıkan ve yine konjonktürün yumuşamaya geçişiyle uygulama bulan Ostpolitika, sonrasında yapının yumuşamaya geçişini hızlandırmıştır. Ostpolitika örneğinde görülen yapı-yapan arasındaki döngüsel ilişki aktörlerin eylemselliğinin ve yapının özelliklerinin önemini birlikte içererek yapılanma yaklaşımını yansıtmaktadır. İnşacı yaklaşımla uyumlu teori ve pratik geliştiren Brandt uluslararası barışa katkıları ve başarılı sonuçlarıyla uluslararası ilişkilere değer temelli bir dış politika örneği bırakmıştır.

KAYNAKÇA

- Adler, E. (2013). Constructivism in International Relations: Sources, contributions, and debates. In Carlsnaes, W., Risse, T. & Simmons, B. A. (Eds.). *Handbook of international relations* (112–144). London: SAGE.
- Bange, O. (2019). Conceptualizing “common security”: Willy Brandt's vision of trans-bloc security and its international perception, 1981–1990. In B. Rother & K. Larres (Eds.), *Willy Brandt and international relations: Europe, USA, and Latin America, 1974-1992* (pp. 143–162). London: Bloomsbury Academic.
- Binder, D. (1972). *Accords on Berlin Signed, Opening New Era for City*. The New York Times, June 4, 1972. Retrieved from <https://www.nytimes.com/1972/06/04/archives/accords-on-berlin-signed-opening-new-era-for-city-four-powers-sign.html>.
- Binder, D. (1975). *The other German: Willy Brandt's life & times*. Washington: New Republic Book.

- Boekle, H., Rittberger, V. & Wagner, W. (2001). Constructivist foreign policy theory. In V. Rittberger (Ed.), *German foreign policy since unification: Theories and case studies* (pp. 105–140). Manchester: Manchester University Press.
- Bozo, F. (2010). France, “Gaullism,” and the Cold War. In M. P. Leffler & O. A. Westad (Eds.), *The Cambridge history of the Cold War: Crises and Detente* (pp. 158–178). New York: Cambridge University Press.
- Brandt, W. (1978). *People and politics: The years 1960–1975*. (Trans. M. Brownjohn). Boston: Little, Brown and Company.
- Brandt, W. (1992). *My life in politics*. (Trans. A. Bell). New York: Viking.
- Carr, W. (1989). German social democracy since 1945. In R. Fletcher (Ed.), *A short history of German social democracy* (pp. 193–202). London: Edward Arnold.
- Cordell, K. & Wolff, S. (2007). A foreign policy analysis of the “German Question”: Ostpolitik revisited. *Foreign Policy Analysis*, 3(3), 255–271. doi: 10.1111/j.1743-8594.2007.00050.x
- Dessler, D. (1989). What’s at stake in the agent-structure debate?. *International Organization*, 43(3), 441–473. doi: 10.1017/S0020818300032999
- Fine, C. & Schaffer, B. (2009). Introduction. In C. Fine & B. Schaffer (Eds.), *Ostpolitik and the World, 1969-1974: European and Global Responses* (pp. 1–10). Cambridge: Cambridge University Press.
- Finnemore, M. & Sikkink, K. (1998). International norm dynamics and political change. *International Organization*, 52(04), 887–917. doi: 10.1162/002081898550789
- Gaddis, J. L. (2005). *The Cold War*. London: Penguin Books.
- Hanhimäki, J. M. (2007). Searching for a balance: the American perspective. In N. P. Ludlow (Ed.), *European Integration and the Cold War: Ostpolitik–Westpolitik, 1965-1973* (pp. 152–173). New York: Routledge.
- Hanhimäki, J. M. (2010). Détente in Europe: 1962-1975. In M. P. Leffler & O. A. Westad (Eds.), *The Cambridge history of the Cold War: Crises and detente* (pp. 198–218). New York: Cambridge University Press.
- Hanrieder, W. F. & Auton, G. P. (1980). *The foreign policies of West Germany, France and Britain*, Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Hoffman, A. (2007). *The emergence of détente in Europe: Brandt, Kennedy and the formation of Ostpolitik*. New York: Routledge.
- Juneau, J. F. (2011). The limits of linkage: The Nixon administration and Willy Brandt’s “Ostpolitik”, 1969–72. *The International History Review*, 33(2), 277–297. doi: 10.1080/07075332.2011.555447
- Karadağ, C. T. (2015). *Almanya'nın yeni doğu politikası: “Ostpolitik” (1969-1974)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Katzenstein, P. J., Keohane, R. O. & Krasner, S. D. (1998). International organization and the study of World politics. *International Organization*, 54(4), 645–685. doi:10.1017/S002081830003558X
- Kemp-Welch, A. (2010). Eastern Europe: Stalinism to Solidarity. In M. P. Leffler & O. A. Westad (Eds.), *The Cambridge history of the Cold War: Crises and Detente* (pp. 219–237). New York: Cambridge University Press.
- Kleuters, J. (2009). Between continuity and change: Ostpolitik and the constructivist approach revisited. *German Politics*, 18(4), 519–535. doi: 10.1080/09644000903349424
- Ludlow, N. P. (2010). European integration and the Cold War. In M. P. Leffler & O. A. Westad (Eds.), *The Cambridge history of the Cold War: Crises and Detente* (pp. 179–197). New York: Cambridge University Press.
- March, J. G. & Olsen, J. P. (1998). The institutional dynamics of international political orders. *International Organizations*, 52(4), 943–969. doi: 10.1162/002081898550699
- Marshall, B. (1997). *Willy Brandt: A political biography*. London: Macmillan.
- Mastny, V. (2010). Soviet foreign policy, 1953-1962. In M. P. Leffler & O. A. Westad (Eds.), *The Cambridge history of the Cold War: Origins* (pp. 312–333). New York: Cambridge University Press.
- Mock, H. (2019). A Post-national Europe: Brandt’s vision for the European In B. Rother & K. Larres (Eds.), *Willy Brandt and international relations: Europe, USA, and Latin America, 1974-1992* (pp. 87–108). London: Bloomsbury Academic.
- National Defense University. (1976). *Willy Brandt and Ostpolitik*. Report Documentation Page: The International Setting. Retrieved from <https://neue-entspannungspolitik.berlin/wp-content/uploads/2017/02/1998-Willy-Brandt-and-Ostpolitik-National-War-College-Fort-McNair-in-Washington-.pdf>.

- National Defense University. (1991). *Willy Brandt and Ostpolitik*. Report Documentation Page: The International Setting. Retrieved from https://archive.org/details/DTIC_ADA437399/page/n1/mode/2up.
- Newnham, R. (2007). Economic Linkage and Willy Brandt's Ostpolitik: The Case of the Warsaw Treaty. *German Politics*, 16(2), 247–263. doi: 10.1080/09644000701358916
- Onuf, N. (1989). *World of our making: Rules and rule in social theory and international relations*. Columbia: University of South Carolina Press.
- Pedlow, G. W. (t.y.). *NATO and the Berlin Crisis of 1961: Facing the Soviets while maintaining unity*. NATO Library. Retrieved from <https://natolibguides.info/berlinwall>.
- Rauer, V. (2006). Symbols in action: Willy Brandt's kneefall at the Warsaw Memorial, In J. C. Alexander, B. Giesen & J. L. Mast (Eds.), *Social performance symbolic action, cultural pragmatics and ritual* (pp. 257–282). Cambridge: Cambridge University Press.
- Rother, B. & Larres, K. (2019). Introduction. In B. Rother & K. Larres (Eds.), *Willy Brandt and international relations: Europe, USA, and Latin America, 1974–1992* (pp. 1–14). London: Bloomsbury Academic.
- Ruggie, J. G. (1987). Review: Continuity and transformation in the world polity: Toward a neorealist synthesis. *World Politics*, 35(2), 261–285. doi: 10.2307/2010273
- Ruggie, J. G. (1998). What makes the world hang together? Neo-utilitarianism and the social constructivist challenge. *International Organizations*, 52(4), 855–885. doi:10.1162/002081898550770
- Schulzinger, R. D. (2010). Détente in the Nixon-Ford years, 1969-1976. In M. P. Leffler & O. A. Westad (Eds.), *The Cambridge history of the Cold War: Crises and Detente* (pp. 373–394). New York: Cambridge University Press.
- Schwarz, H. P. (2010). The division of Germany, 1945-1949. In M. P. Leffler & O. A. Westad (Eds.), *The Cambridge history of the Cold War: Origins* (pp. 133–153). New York: Cambridge University Press.
- Sodaro, M. J. (1988). *Soviet foreign policy and the Two German States*. Final Report to National Council for Soviet and East European Research. Retrieved from <https://www.ucis.pitt.edu/nceer/1988-800-24-Sodaro.pdf>.
- United Nations-Department of State (2015a). *The Moscow Treaty (12 August 1970)*. Retrieved from https://www.cvce.eu/content/publication/1999/1/1/d5341cb5-1a49-4603-aec9-0d2304c25080/publishable_en.pdf.
- United Nations-Department of State (2015b). *The Treaty of Warsaw (7 December 1970)*. Retrieved from https://www.cvce.eu/content/publication/1999/1/1/7f3363b0-2705-472a-b535-c42bd229f9e2/publishable_en.pdf.
- United States-Department of State (2015c). *Quadripartite Agreement on Berlin (Berlin, 3 September 1971)*. Retrieved from https://www.cvce.eu/content/publication/2003/3/12/9bfcb5f5-8e0d-46ee-9f7f-8e9a7c945fa7/publishable_en.pdf.
- United States-Department of State (2015d). *The Basic Treaty (21 December 1972)*. Retrieved from https://www.cvce.eu/content/publication/1999/1/1/3b9b9f0d-6910-4ca9-8b12-accfcb91d28e/publishable_en.pdf.
- United States-Department of State (2015e). *The Treaty of Prague (11 December 1973)*. Retrieved from https://www.cvce.eu/content/publication/1999/1/1/0714c937-28b6-452a-86d2-ed164f64fcae/publishable_en.pdf.
- van der Harst, J. (2007). The Netherlands, the Gaullist challenge and the evolving Cold War, 1966 to 1973. In N. P. Ludlow (Ed.), *European Integration and the Cold War: Ostpolitik–Westpolitik, 1965-1973* (pp. 128–136). New York: Routledge.
- Wendt, A. (1987). The agent-structure problem in International Relations Theory. *International Organization*, 41(3), 335–370. doi: 10.1017/S002081830002751X
- Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics. *International Organization*, 46(2), 391–425. doi: 10.1017/S0020818300027764
- Wendt, A. (1995). Constructing international politics. *Internal Security*, 20(1), 71–81. doi: 10.2307/2539217
- Wilkens, A. (2007). New Ostpolitik and European integration: concepts and policies in the Brandt era. In N. P. Ludlow (Ed.), *European Integration and the Cold War: Ostpolitik–Westpolitik, 1965-1973* (pp. 67–80). New York: Routledge.

Etik Beyanı : Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde ÖHÜİBF Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.

Ethics Statement : The author declares that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, ÖHÜİBF Journal does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.
